

Şavşat Akdamla Köyünden Atasözleri ve Deyimler-II

Av. Hasan TORUN

53. Acı oynatma, toxi tepratma: Aç, hâlsizdir, iş yapamaz; hâli vakti yerinde olanın da dünya umurunda değildir, keyfine bakar.
54. Aqilli sayıx sayana qadar deli köpri geçar: Akıllı, bir işten önce ince hesap yaparak zaman kaybederken, deli hemen harekete geçer. Burada deliden murat cesur insandır.
55. Axan su pislux tutmaz: Akan su, pislği de alır götürür.
56. Beyük öküz ölmadan yeri belli olmaz: Bazı değerli kimselerin kıymeti ölünce anlaşılır.
57. Borç yigidin qamçısıdur: Borç, borçluyu daha çok çalışmaya teşvik eder.
58. Bulanux suda balux avlanmaz: Kargaşanın bulunduğu yerde iş yapılmaz; yapılsa bile sonuç alınmaz.
59. Bulut gedar Axisxa'ya, san gir pasxaya; bulut gedar Muş'a, san get işa: Bulut Ahıska'ya doğru yönelirse yağmur yağacaktır; bulut Muş'a doğru hareket ederse hava açık olacaktır.
60. Can yanmadan gözdan yaş galmaz: Gözyaşının olduğu yerde acı vardır.
61. Eyluk et taş altına qoy: İyilik, nerede olursa olsun değerlidir, faydalıdır.
62. Eyluxtan maraz doğar: Nankör kimseler iyilikten anlamaz, başa belâ olur.
63. Ho benim öküzüm: Anlayışsız, denileni kavramakta güçlük çeken inatçı kimse. Öküz gibi olanlar için kullanılan söz.
64. Keçi dağda, kıl xaranda: Keçi dağda gezerken, ondan elde edilen kılların kıl kabında bulunduğu vurgulanıyor. Bazı kimseler uzaklarda olsa bile, onların eserlerinden faydalanmaya devam ettiğimiz belirtiliyor.
65. Keskun balta sapından belli olur: Kıymetli insan her hâlden bellidir.
66. Kimi sevarsan gözal odur: İnsan, sevdiğinin kusurağını göremez.
67. Korun taşı, kelin başına degarmış: Hiç mümkün olmayan iki ihtimalin her nasılsa bir araya gelmesi.
68. Mart qapıdan baxturur, kazma kürek yaxdurur: Mart ayı bahar olduğu hâlde çetin kış olabilir.
69. Musafir rızqını barabar gaturur: Misafir ev sahibine bir yük getirmez.
70. Namazda gözi olmiyanın ezanda qulağı olmaz: Bir işi yapmaya gönlü ve niyeti olmayan insanın, o işle ilgili gelişmeleri takip etmemesi anlamında kullanılmaktadır.
71. Odun oduni yarar, axmax kendini yorar: Bir işi yaparken uygun alet kullanılmalı; aksi takdirde boş yere emek harcanır. İki belâlı, kavga ederken onları ayırmak isteyen boş yere dayak yer, anlamına da gelir.
72. Oduni yaranın yanında durulmaz: Belâlı insanlardan uzak durmalı.
73. Omiyerım bacımdan, bacım ölmüş acından: İhtiyaç duyduğumuz şeyi, bazen en yakınımızdan bile alamayız.
74. Oropunun başına işamişlar da, na sicax yağmur yağıyer, demiş: Ahlâksız insanlar, kendilerine yapılan çirkin davranışları umursamazlar.

Şavşat-Akdamla köyünden Sulbiye Eniş.

75. Ögür alacax inek, öküza aşarmış: Bir kimsenin başkasını tahrik etmesi hâlinde söylenir.
76. Öküzün çektiğini qayış bilir: Bir işin zorluğunu ancak o işi yapan bilir.
77. Öküzün beyüğünü dögarlar: İki kişiden akıllı olan veya lider olan kimse, onların birlikte verdikleri zararlardan sorumlu tutulması gerekir. Zarar veren iki kardeşse, büyük kardeş hesap vermezdir.
78. Ölüsü olan bir gün, delisi olan her gün ağlar: Sürekli ıstırap veya acıya katlanmak daha zordur. Ölüm olayı bir anda olup biter. Sonra unutulur, ancak sürekli acı daha büyük ıstırap verir. Meselâ yatalak hastanın durumu gibi...
79. Pox yiyan qarğa, nikartından belli olur: Kötü işlere bulaşan kimsenin yaptıkları, bıraktığı izlerden dolayı sonunda ortaya çıkar.
80. Pox yiyanın qaşuğı da barabar olur: Bir işe girecek kimsenin, o iş için gerekli olan aletleri de yanında bulundurması gerekir.
81. Qarğaya poxun derman demişlar, getmiş deryanın ortasına siçmiş: Bu söz, başkalarına iyilik yapmayı sevmeyen kimseler için kullanılır. Başkasına faydası olmasın diye bildiği bir şeyi saklayan, kimseye söylemeyen bir kimsenin durumu gibi...
82. Qatır qulun atmaz: Verimli olmayan, bir şey üretmeyen kimse için söylenir.
83. Qavğa ya çocux ya it ya da kari yüzündən çıkar: İnsanlar arasında kavganın, daha çok hangi sebeplerle çıktığı ifade ediliyor.
84. Qaz galan yerdan tavux esirganmaz: Daha büyük menfaat elde edilecekse, küçük bir fedakârlıktan kaçınmamalı.
85. Qılavuzi qarğa olanın burni poxdan qurtulmazmış: Kötü insanın ardından gidenlerin başı her zaman belâdadır.
86. Qızı başı boş biraxursan ya davulciya ya zurnaciya qaçar: Çocuklar her zaman anne ve babanın tecrübesine muhtaçtır; kendi hâline bırakılırsa yanlış kararlar alabilirler.
87. Qomşi qomşının külüna muxtaçdur: Komşunun komşuya her zaman ihtiyacı vardır.
88. Qurt kocayınca keçi buynuzlarmış: Bir kimse, sahip olduğu güç ve itibardan düşünce en düşük insanlar bile onu saymaz.
89. Saçi uzun aqli kısa...: Bazı kadınlar tek başları-

Emekli Öğremen Veysel Yıldız ve torunu.

- na karar verdiklerinde iyi sonuç alınamayabilir.
90. Sağır eşitmaz, benzadur: Bazı kimseler işine gelmeyen sözleri duymazlıktan gelir veya duyduğu sözleri işine geldiği gibi anlar. Sözün yorumunu kendi menfaatine uygun yapar.
91. San ağa ben ağa inekleri kim sağa: Bir iş karşısında herkes kendi görev ve sorumluluğunu yerine getirmelidir; inatlaşmak sadece zarar verir.
92. San na dersan de, imam bildüğünü oxur: Hayatın gerçekleri her durumda ayındır, değişmez.
93. Sessiz atın tekması pek olurmuş: Sabırlı insanların sabrı taşınca umulmadık durumlar ortaya çıkabilir.
94. Seyirciya güleş qolaydur: Bir işin zorluğunu ancak o işi yapan bilebilir.
95. Siçandan doğan davarcux kesar: Çocuklar anne ve babanın birçok özelliğini taşırlar. Bu ırsî, meslekî ve ahlâkî bakımdan olabilir. Bu sebepledir ki, bir kimseyi araştırırken, öncelikle ebeveyninin kim olduğuna bakmak lâzım.
96. Tapan olmuş tarlada gezamaz: Beceriksiz, elinden bir iş gelmeyen kimse, en uygun şartlarda bile başarılı olamaz.
97. Tapan olmuş tarlada gezılmaz: Yoluna girmiş hayırlı bir işe karışmamak lâzım.
98. Taş yovarlanur, çegilda durur: Her şey olacağına varır. Yahut, "Para parayı çeker!" sözü gibi bir anlamı var.
99. Taşı taşın üsdüne qoymamış: Ömründe faydalı bir iş yapmamış!
100. Taykeş öküz yana çekar: Gücünün üstünde

işe zorlanan kimse, hileli yollara başvurmak zorunda kalır.

101. Ununi elemiş, elegini asmış: Yaşlanmış ve artık hayattan beklediği bir şey kalmamış.
102. Ustanın kesari olmazmış: Usta insan, sanatını başkaları için icra ederken kendi ihtiyaçlarını ihmal edebilir.
103. Vaxıtsız öten xorozun başı kesilir: Yersiz ve zamansız davranışlar, sahibini zor durumda bırakır.
104. Xarmana giran posrux dirgena dayanur: Bir işe başlayan kimse, o işin zorluklarını ve tehlikelerini de göze almış demektir.
105. Xarmanda izi olmiyanın sufrada yüzü olmaz: Emek vermeden nimete kavuşulmaz.
106. Xoca osurursa cemaat siçar: Büyüklerin yaptığı hatalar, halkın daha büyük hatalar işlemesine yol açar.
107. Yağdan kıl qıl çekar kimi yapacan: Bir işi yaparken adabına uygun yapmak gerekir.
108. Yengılan pehlivan güleşa doymaz: Başarısız olan kimse, başarı elde etmek için, imkânsız başaracağını sanarak, aynı işi defalarca yapar.
109. Yetim xırxızluğa çıxınca ay ilk axşamdan doğarmış: Zayıf ve düşkün insanın işi rasgitmez.
110. Yoqušta ata arpa kâr etmaz: İş işten geçince, sonradan alınan tedbirin hiçbir faydası olmaz.
111. Yovarlanan taş yosun tutmaz: Şartların sık sık değişmesi, başarıyı düşürür.
112. Yüz vermayın Ali'ya, galur siçar xaliya: Kişiye hak ettiği kadar ilgi göstermek gerekir. Aksi takdirde zararlı çıkarsın. Liyakatsiz insan, ilgiyi yanlış değerlendirir.
113. Yüzümü unni gördün da degirmanci mi zandın: İnsan, üstüne başına bakılarak değerlendirilmemelidir.
114. Zopa Cennet'tan çıxmudur: İyi muamele ve şefkatten anlamayan insanlar, şiddetten anlar.
115. Zor qapiya galınca, şer bacadan çıxarmış: Bazı şerli insanlar, ancak zorbalıktan anlar. Onları ancak korkuyla kontrol edebilirsiniz ●

Elveda Ahıska'm

Ahıska suları, durun akmayın,
Ayrıldık vatandan, biz gider olduk;
Vatan çiçekleri, bu yıl açmayın,
Sürüldük vatandan, gidiyoruz biz.

Dertler, can evine yakın gelmeyin,
Ayrılık gününü kolay bilmeyin,
Yaş akar gözerden, aksın silmeyin,
Ayrıldık vatandan, gidiyoruz biz.

Babam, dertli dertli geri bakma sen,
Anam, gündür geçer, canın sıkma sen,
Köz olmuş yanıyor bu kalbim bilsen,
Sürüldük Ahıska'dan gidiyoruz biz.

Şelale çağlasın, puvarlar aksın,
Ahıska ağlasın boş yurda baksın,
Göklerinde kara şimşekler çaksın,
Elveda Ahıska'm gidiyoruz biz.

Dilerim hasretlik uzun sürmesin,
Bize bunu yapan, bir gün görmesin,
Yurdumda kimseler çiçek dermesin,
Böyle kalmaz elbet, bir gün döneriz.

Rahile KİNDİYEVA

